

PAMÄTNÍKY MILOSTI

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Jozua 3; 4Moj 14,44; Luk 18,18–27; Jozua 4, Ján 14,26; Heb 4,8–11

ÚVODNÝ TEXT

²³Hospodin, váš Boh, vysušil totiž vodu Jordánu pred vami, kým ste neprešli tak, ako Hospodin, váš Boh, urobil s Trstinovým morom, ktoré pred nami vysušil, kým sme neprešli, ²⁴aby všetky národy zeme poznali, že Hospodina ruka je mocná, aby ste sa všetci vždy báli Hospodina, vášho Boha. (Joz 4,23.24)

Policajt zastavil pri rutinej kontrole auto. Keď si vypýtal vodičský preukaz, Ján si uvedomil, že peňaženku s dokladmi zabudol vo svojej kancelárii. Policajtovi teda vysvetlil, čo sa stalo, a ten sa ho opýtal na jeho zamestnanie. Ján povedal, že učí ako docent na súkromnej univerzite. Policajt si overil jeho totožnosť a potom mu podal pokutový lístok na symbolickú sumu. Povedal k tomu: „Berte to ako školné. Keď sa chcú vaši študenti niečo naučiť, platia školné. Toto je vaše školné, aby ste sa naučili nezabúdať svoje doklady. Prajem vám pekný deň, pán docent!“

Ako ľudia sme náchylní zabúdať na veci, ktoré nemáme neustále na očiach. Zabúdame odpovedať na telefonáty a na e-maily, polievať rastliny, posilať priania k narodeninám a podobne. Zoznam by mohol byť dlhý. Zabúdanie na naše duchovné potreby však môže mať vážnejšie následky ako pokuta za chýbajúce doklady či nevynesenie odpadkového koša. V otázke duchovných vecí máme totiž do činenia s tým, čo je doslova naším večným osudom.

Tento týždeň sa budeme venovať téme prechodu Hebrejov cez Jordán a budeme uvažovať nad ponaučením z ich skúsenosti.

OSNOVA LEKCIE

V tretej lekcii nášho štúdia sa pozrieme na 3. a 4. kapitolu knihy Jozua. Príbeh prechodu Izraelitov cez rieku Jordán nám pripomenie nielen Božiu veľkosť, ale aj dôležitú tému pamätania a zabúdania v našom duchovnom živote.

- Joz 3,1–5: Príprava na Boží zázrak (nedeľa)
- Joz 3,6–17: Zázračný zásah Boha, ktorý robí nemožné (pondelok)
- Jozua 4: Pamätník ako nástroj pripomínania (utorok)
- Joz 4,20–24: Nebezpečenstvo zabúdania na Božiu milosť (streda)
- Ž 66,6: Obraz prechodu Jordánu ako symbol nového začiatku (štvrtok)

PRECHOD CEZ JORDÁN

¹Jozua vstal skoro ráno a s celým Izraelom sa pohol zo Šittímu. Prišli k Jordánu a prenocovali tam, prv než sa prebrodili. ²Po troch dňoch prešli hodnostári cez tábor ³a prikázali ľudu: „Len čo uvidíte archu zmluvy Hospodina, vášho Boha, i léviiovských kňazov, ktorí ju ponesú, pohnite sa zo svojho miesta a nasledujte ju. ⁴Nech je však medzi vami a ňou vzdialenosť asi dvetisíc laktov. Nesmiete sa k nej priblížiť, aby ste vedeli, ktorou cestou máte ísť, lebo ešte nikdy predtým ste nešli tou cestou.“ ⁵Potom Jozua povedal ľudu: „Posväťte sa, lebo zajtra vykoná Hospodin medzi vami predivné skutky.“ (Joz 3,1–5)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si Joz 3,1–5 a 4Moj 14,41–44. Prečo Boh vyzval Izraelitov, aby sa poriadne pripravili na nadchádzajúce udalosti?

Ide o prvú zmienku o arche zmluvy v knihe Jozua. Doteraz sa v starozmluvnom rozprávaní správy o arche objavili len v kontexte svätyne (2Moj 40,21), na ceste Izraela zo Sinaja (4Moj 10,33–36) a pri neúspešnom pokuse začať dobývanie Kanaánu (4Moj 14,44). Bol to najposvätejší predmet v izraelskej svätyni. V arche sa nachádzali tri predmety, z ktorých každý vyjadroval osobitý vzťah Izraela k Bohu: (1) dosky obsahujúce Desatoro; (2) palica veľkňaza Árona a (3) nádoba s mannou (2Moj 16,33; Heb 9,4).

Archa a prípravy na prechod cez Jordán pripomenuli Izraelitom, že nevstupujú do Kanaánu podľa vlastného uváženia a v čase, ktorý si sami vybrali. Obsadenie krajiny mohlo byť úspešné iba vtedy, ak by nasledovali Božiu cestu a načasovanie. Boh – ktorý je opísaný ako tróniaci nad cherubínmi prikrývajúci archu zmluvy (2Moj 25,22; 4Moj 7,89) a ktorého pohyby sa stotožňujú s pohybmi archy – vstupuje do Kanaánu pred Izraelitmi ako Ten, kto vedie proces jeho obsadzovania.

Výraz preložený ako „posväťte sa“ (Joz 3,5) sa vzťahuje na proces očisty podobný tomu, ktorý kňazi vykonávali pred začatím svojej služby vo svätyni (2Moj 28,41; 2Moj 29,1) a čo izraelský ľud vykonal pred Božím zjavením na Sinaji (2Moj 19,10.14). Obsahom takéhoto zasvätenia bolo odloženie hriechu a odstránenie všetkých rituálnych nečistôt. Rovnaký príkaz sa objavuje aj v 4Moj 11,18, kde predchádza blížiaci sa Boží zázrak. Takáto príprava bola nevyhnutnou súčasťou aj pred prichádzajúcimi vojenskými stretmi s nepriateľmi (5Moj 23,15). Predtým, ako bude môcť Boh bojovať za Izraelitov, musia mu oni preukázať svoju vernosť a dôveru ako svojmu veliteľovi.

Zázrak prechodu cez Jordán mal Izraelitom dokázať, že môžu dôverovať Hospodinovmu sľubu, že vyženie pohanské národy z krajiny, ktorú im zaslúbil. Ved' Ten, kto mal moc zabezpečiť im prechod cez Jordán suchou nohou, mal moc darovať im ich nový domov.

APLIKÁCIA ■ Boh nie vždy koná tak viditeľne a mimoriadne, ako keď rozdelil vody Jordánu. Čo môžeme urobiť preto, aby sme boli pripravení na Boží zásah v našich životoch – aj keď nie vždy ohromujúci či očividný?

ŽIVÝ BOH ZÁZRAKOV

⁹Potom Jozua povedal Izraelitom: „Pristúpte a vypočujte slová Hospodina, vášho Boha.“ ¹⁰Jozua ďalej povedal: „Podľa toho poznáme, že je uprostred nás živý Boh a istotne vyženie pred vami Kanaánčanov, Chetitov, Chivvijov, Perizzejcov, Girgašejev, Amorejčanov aj Jebúsejov. ¹¹Pozrite, archa zmluvy Pána celej zeme prechádza pred vami cez Jordán. ¹²Teraz si vyberte dvanásť mužov z kmeňov Izraela, po jednom z každého kmeňa. ¹³Keď sa v jordánskej vode zastavia kňazi, ktorí nesú archu Pána, Hospodina celej zeme, voda Jordánu sa rozdelí a voda tečúca zhora sa postaví ako hrádza.“ (Joz 3,9–13)

Prečítaj si text Joz 3,6–17. Čo sa zo správy o zázračnom prechode cez Jordán dozvedáme o povahe Boha, ktorému slúžime?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prechod cez rieku Jordán je opísaný v Joz 3,5 hebrejským slovom *niflaot* („predivné skutky“; Roh.: „divy“), ktoré sa zvyčajne vzťahuje na mocné, nadprirodzené Božie činy, vyjadrujúce Jeho jedinečnosť (Ž 72,18; Ž 86,10). Keď neskôr Izraeliti spomínali na tieto skutky, chválili Hospodina (Ž 9,2) a ohlasovali Ho medzi národmi (Ž 96,3). Egyptské rany (2Moj 3,20; Mich 7,15), prechod cez Červené more, ako aj Božie vedenie na púšti (Ž 78,12–16) boli opísané ako takéto „predivné“ zázraky.

Pisatelia Biblie vydávali svedectvo o tom, že Boh, ktorý stvoril svet, nebol nikdy obmedzený ani obmedzovaný svojím stvorením. Pre Hospodina „nijaký div nie je nemožný“ (Jer 32,17). Jeho meno a Jeho povaha sú „predivné“ (Sud 13,18; Roh.) a On presahuje naše chápanie.

Na rozdiel od pohanských božstiev, ktoré nemajú moc zachrániť (Ž 96,5; Iz 44,8), Boh Biblie je aktívny, „živý Boh“, ktorého nasledovníci Mu môžu dôverovať a môžu očakávať na Jeho zásahy v ich prospech.

Prorok Zachariáš použil výraz vychádzajúci z rovnakého slovného koreňa ako *niflaot*, keď si predstavoval budúcnosť Izraela po babylonskom vyhnanstve. Vidieť, že Jeruzalem bude úplne obnovený a naplnený pokojom – starí ľudia budú sedieť v uliciach mesta a deti sa budú radostne hrať. Nedôverčivým obyvateľom hlavného mesta, v ktorom boli ešte zrejmé znaky zničenia, Zachariáš zvestoval Božie poslanstvo: „Takto hovorí Hospodin zástupov: *Ak je to nemožné v očiach zvyšku tohto ľudu v jeho dňoch, vari to bude nemožné aj v mojich očiach?* znie výrok Hospodina zástupov. Takto hovorí Hospodin zástupov: *Hľa, ja zachránim svoj ľud z krajiny východu a z krajiny západu slnka. Privediem ho, takže bude bývať v Jeruzaleme. Bude mojim ľuďom a ja budem jeho Bohom v pravde a spravodlivosti.*“ (Zach 8,6–8)

- **V kontexte príbehu o bohatom mládenkovi (Luk 18,18–30) uvažuj o Ježišovej odpovedi učeníkom. Ako nám môže byť povzbudením dôverovať Bohu v tom, čo sa nám zdá nemožné?**

APLIKÁCIA

PAMIATKA

‘Potom Jozua zavola dvanásť mužov, ktorých určil spomedzi Izraelitov, z každého kmeňa po jednom, ⁵a povedal im: „Prejdite popred archu Hospodina, vášho Boha, doprostred Jordánu a nech každý vezme na plece jeden kameň podľa počtu izraelských kmeňov. ‘Nech to bude znamením medzi vami. Keď sa vaši synovia v budúcnosti spýtajú: ‘Aký význam majú pre vás tieto kamene?’; ⁷odpovedzte im: ‘Keď archa Hospodinovej zmluvy prechádzala cez Jordán, rozdelila sa jeho voda. Tieto kamene budú Izraelitom večnou pamiatkou, že sa voda Jordánu rozdelila.’” (Joz 4,4–7)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si Jozua 4. Prečo Boh vyzval Izraelitov, aby postavili pamätník z dvanástich kameňov?

Kamene sa mali stať „znamením“ (Joz 4,6). Hebrejský výraz *ot* sa často spája so slovom „div“ či „zázrak“ a môže odkazovať na zázračné skutky vykonané Bohom (pozri včerašiu časť), medzi ktoré patria napríklad rany v Egypte (2Moj 7,3; 5Moj 4,34). Môže mať aj význam „symbol“ ako vonkajší znak hlbšej alebo presahujúcej reality. Napríklad dúha je „znamením“ zmluvy (1Moj 9,12.13). Aj krv na verajach izraelských príbytkov je označenie ako „znamenie“ (2Moj 12,13). A navyše, aj sobota je „znamením“ aktu stvorenia a Božej posväcujúcej prítomnosti (2Moj 31,13.17; Ezech 20,12).

V tomto príbehu znamenie slúži ako pamätník, ktorý každej ďalšej generácii pripomína zázrak prejdenia cez Jordán. Pojem „pamiatka“ (alebo „pamätník“, hebr. *zikaron*) pochádza zo slova *zakar* („pamätať si“), čo znamená viac než len pasívny akt pripomínania si niečoho. Ide o aktívne pripomínanie si minulých udalostí, na ktoré nadväzuje náležité konanie (5Moj 5,15; 5Moj 8,2). Stavanie kamenných pamätníkov (1Moj 28,18–22) a rituály, ktoré vyvolávali otázky (2Moj 12,26.27; 5Moj 6,20–25), boli v Starej zmluve bežné. Namiesto toho, aby sa zázraky neustále opakovali, Boh prichádza s „pomníkmi“, ktoré majú ľuďom pomáhať pripomínať si Hospodinove veľké činy a hľadať odpovede na dôležité otázky. Znamenie teda malo byť „naveky“. Cieľom bolo uchovať Hospodinov zázrak natrvalo v kolektívnej pamäti Jeho ľudu.

Nasledujúce generácie si mali klásť osobné otázky spojené s minulými udalosťami: „Čím sú pre vás tieto kamene?“ Každá nová generácia mala pochopiť význam týchto kameňov pre seba osobne. Vieru v Boha, ktorý robí zázraky, možno udržať živú, iba ak každá generácia znovu sama pre seba objaví význam mocných činov Hospodina. Práve viera založená na tradíciách postavených na Božom slove sa bude zásadne líšiť od tradicionalizmu, mŕtveho náboženstva žijúcej generácie, ktorá prišla o pôvodné hodnoty a zápal. Každý z nás si potrebuje prisvojiť vieru založenú na Biblii. Nikto nemôže veriť namiesto nás – zvlášť nie naši predchodcovia vo viere.

APLIKÁCIA ■ Aké sú tvoje osobné pamätníky z cesty s Hospodinom? Ako ti pomáhajú pripomenúť, čo pre teba Boh urobil?

ZÁBUDLIVOSŤ

²⁰Dvanásť kameňov, ktoré vzali z Jordánu, postavil Jozua v Gilgále. ²¹Povedal Izraelitom: „Ked' sa v budúcnosti vaše deti opýtajú otcov: „Aký význam majú tieto kamene?“, ²²povedzte svojim synom: „Tu prešiel Izrael po suchu cez Jordán. ²³Hospodin, váš Boh, vysušil totiž vodu Jordánu pred vami, kým ste neprešli tak, ako Hospodin, váš Boh, urobil s Trstinovým morom, ktoré pred nami vysušil, kým sme neprešli, ²⁴aby všetky národy zeme poznali, že Hospodinova ruka je mocná, aby ste sa všetci vždy báli Hospodina, vášho Boha.“ (Joz 4,20–24)

Uvažuj o úvodnom texte (Joz 4,20–24) vo svetle nasledujúcich veršov: Sud 3,7; Sud 8,34; Ž 78,11; 5Moj 8,2.18 a Ž 45,18. Prečo bolo dôležité pripomínať si Hospodinove mocné skutky?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Všimnime si zmenu v osobe v Joz 4,23. O vodách Jordánu Jozua hovorí, že boli vysušené pred „vami“, teda pred všetkými Izraelitmi, ktorí práve prešli cez Jordán. Ale o Červenom (Trstinovom) mori hovorí, že ho Boh vysušil pred „nami“, teda pred tými, ktorí boli ešte prítomní z prvej generácie a ktorí mali vlastnú skúsenosť s vyjdením z Egypta. Dve udalosti, ktoré zažili dve rôzne generácie, mali podobný význam. To umožnilo druhej generácii prostredníctvom svedectva svojich rodičov pochopiť skutočný zmysel prechodu cez Jordán.

Vo všeobecnosti sa zabudlivosť považuje za prirodzenú ľudskú vlastnosť. V duchovnom zmysle však môže mať „zabudlivosť“ fatálne následky.

Ak si chceme zachovať identitu ľudí so zvláštnym povolaním a poslaním, potrebujeme vytvárať príležitosti na osvieženie našej individuálnej aj spoločenskej duchovnej pamäti, aby sme sa mohli sústrediť na to, odkiaľ prichádzame, kto sme a na čo sme tu.

Prečítaj si 1Kor 11,24.25 a Ján 14,26. Prečo si musíme vždy pamätať, čo pre nás Kristus urobil? Ved' ak by nebolo Kristovej obete, čo by dávalo v živote zmysel?

Ellen Whiteová jasne pochopila, že si neustále potrebujeme pripomínať minulé Božie činy a zjavenia, inak určite stratíme motiváciu vykonávať svoje poslanie. „V budúcnosti sa nemusíme ničoho obávať, iba ak by sme zabudli na cestu, po ktorej nás Hospodin viedol a na Jeho učenie v našej minulej histórii.“ (LS 196)

- Je dôležité pamätať na minulosť a na to, ako Hospodin pôsobil v našom živote. Zároveň je však nevyhnutné prežívať každodennú realitu Jeho lásky. Prečo?

APLIKÁCIA

ZA JORDÁNOM

⁶Premenil more na súš, cez rieku prešli pešo. Radujme sa teda v ňom! ...

¹⁶Podte a počúvajte, všetci bohobožní, rozpoviem vám, čo mi urobil Boh.

¹⁷Svojimi ústami som k nemu volával, svojím jazykom som ho velebil. ¹⁸Keby som bol mal v srdci zlý úmysel, Pán by ma nebol vypočul. ¹⁹Boh ma však vypočul, všimol si hlas mojej modlitby. (Ž 66,6.16–19).

¹⁶Po krste Ježiš hneď vystúpil z vody. Vtom sa mu otvorili nebesia a videl Božieho Ducha, ktorý ako holubica zostupoval naňho. ¹⁷A z nebies zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zalúbenie.“ (Mat 3,16.17)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prechod cez Červené more aj prechod cez Jordán sú znakmi novej éry v biblických dejinách a oba majú symbolický význam (pozri Ž 66,6; Ž 114,1–7 a 2Kráľ 2,6–15). Už v Starej zmluve nachádzame texty, ktoré spájajú tieto dve udalosti „prejdenia“ a rozpoznávajú význam, ktorý smeruje za pôvodný zmysel týchto udalostí. V Žalme 66,6 žalmista oslavuje Boží vykupiteľský čin vo svojom živote (Ž 66,16–19) odkazom na historické príklady prechodu cez Červené more a Jordán.

Aj Žalm 114 spája tieto dve udalosti, hoci sú od seba časovo vzdialené. Autor totiž vníma spoločný teologický význam oboch „prechodov“. Obe udalosti môžeme totiž vnímať ako príspevok k zmene postavenia Izraela: najprv z otroctva ku slobode, potom z nomádskeho ľudu bez pôdy k národu s vlastnou krajinou. V týchto žalmoch príklady dvoch „prechodov“ ilustrujú zmenu postavenia autora od útlaku, chudoby, bezmocnosti a poníženia k bezpečiu, blahu, spáse a dôstojnosti.

Pri Jordáne sa tiež odohráva Eliášov posun v kontexte podobného zázraku, aký je zaznamenaný u Jozuu. Pre Eliáša tento prechod priniesol najvýznamnejšiu zmenu v jeho živote: bol vzatý do neba. Pre Elizea je dôležitá aj iná zmena: prorokov pomocník (1Kráľ 19,21) sa stáva prorokom národa (2Kráľ 2,22).

Prečítaj si Mat 3,16.17 a Mar 1,9. Ako pisatelia Novej zmluvy naznačujú symbolický, duchovný význam rieky Jordán?

Pozemská služba Ježiša ako Zástupcu Izraela zrkadlí dejiny starovekého Izraela. Ježiš prechádza skúsenosťami „Červeného mora“ a „Jordána“. Po vydaní smrteľného dekrétu je povoláný z Egypta (Mat 2,13–16). Neskôr strávi štyridsať dní na púšti (Mat 4,2), podobne ako staroveký Izrael strávil na púšti štyridsať rokov. A ako prechod z Jeho súkromného života do Jeho verejnej služby je pokrstený v Jordáne (Mat 3,16.17; Mar 1,9).

Neskôr text Hebrejom 3 a 4 rozpoznáva symbolický význam prechodu cez Jordán a predstavuje vstup do Kanaánu ako predobraz „odpočinku milosti“, do ktorého kresťania vstupujú prostredníctvom viery.

APLIKÁCIA

- Aký „Jordán“ ťa dnes môže Boh volať prekročiť? Môže ísť o krok, ktorý zmení tvoje chodenie s Ním. Čo môže byť základom tvojej dôvery v Jeho prítomnosť a zasľúbenia, že ťa povedie na tvojej duchovnej ceste podobne, ako viedol Izrael, Eliáša a dokonca aj Ježiša?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe Na úsvite dejín si v kapitole „V zaslúbenej krajine“ prečítajte strany 232 a 233 (PP 483.484).

„Pozorne si preštudujte skúsenosti Izraela na ich ceste do Kanaánu. Preštudujte si tretiu a štvrtú kapitolu Jozuu, zaznamenajte si ich prípravu na prejedenie Jordánu a samotný prechod do zaslúbenej krajiny. Potrebujeme si posilňovať srdce a myseľ tým, že si budeme osviežovať pamäť lekciami, ktoré Hospodin naučil svoj staroveký ľud. Potom pre nás, ako to zamýšľal aj pre nich, bude učenie Jeho Slova vždy zaujímavé a pôsobivé.“ (2BC 994)

„Súčasný duchovný Izrael je vo väčšom nebezpečenstve, že zabudne na Boha a uchýli sa k modlárstvu, než v akom bol Jeho staroveký ľud. Mnohé modly uctievali dokonca aj tí, ktorí zachovávali sobotu. Boh svojmu starovekému ľudu zdôrazňoval, aby sa chránil pred modlárstvom. Ak by sa totiž Izraeliti odklonili od služby živému Bohu, spočinula by na nich Jeho kliatba. Ak by Ho však milovali celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou, nesmierne by ich pozhňal v úrode aj zásobách a odvrátil by z ich stredú choroby.“ (1T 609)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Diskutujte v triede o zázračnom prechode cez Jordán. Ako by ste definovali zázraky? Prečo sa zdá, že Boh dnes nekoná podobné zázraky?
2. Aké praktické spôsoby môžete vo svojej triede navrhnúť na predchádzanie duchovnému zabúdaniu, či už ide o zabúdanie jednotlivca alebo cirkvi? Aj keď je dôležité, aby sme mali trvalý dynamický vzťah s Bohom a nestavali celú našu kresťanskú skúsenosť na silných minulých skúsenostiach, ako môžeme využívať naše skúsenosti ako pripomienky toho, ako Boh pôsobil v našich životoch v minulosti?
3. Ako nám môže sobota na jednej strane pomôcť pripomínať si Božie zásahy do našich životov a na druhej strane nám môže dať predzvest' zaslúbeného odpočinku v Jeho kráľovstve? Ako sobota poukazuje nielen na to, čo si máme pamätať, ale aj na to, v čo môžeme dúfať v budúcnosti?